

TOKOLLO YA LETSENO LA MOŠOMO WA NAGA YA KA NTLE

Ke eng se se Mpsha?

- **31 Janaware 2020 – Tsebišo ya tlhathollo e phethagaditšwe**

[Tsebišo ya Thathollo 16 \(Tlhagišo ya 3\)](#) – Tokollo ya tefelo ya letseno la motšhelo: Letseno la mošomo wa naga ya ka ntle la Tsebišo ya Tlathollo. Tsebišo ye e hlalosa tlhathollo le tirišo ya tokollo ya mogolo wa naga ya ka ntle go karolo 10(1)(o)(ii).

- **22 Oktobore 2019 – Mpshafatšo ya Tokollo ya Letseno la Mošomo wa Naga ya ka ntle** [Dipotšišo tša kgafetšakafetša](#) di be di phatlaladitšwe ka hlogo ya taba ya tokollo ya letseno la mošomo wa naga ya ka ntle. Phetošo go karolo ya 10(1)(o)(ii) ya Molao wa Motšhelo wa Letseno wa 1962 o phatlaladitšwe gomme o phethagaditšwe ka la 1 Matšhe 2020. Dipotšišo tša kgafetšakafetša (FAQs) go tokumente ye di kopantšwe go ya ka dinyakwa tša bašomi, bengmešomo le setšhaba ka bophara le bopepetla, ka ga dikhuetšo tša phetošo.

Mokgwatšhomo wa go thewa ka bodudi

Go tloga ka la 1 Matšhe 2001, Afrika Borwa e šuthile go tloga go motheo wa mothopo go ya go mokgwatšhomo wa motšhelo wa go thewa ka bodudi bakeng sa batho ka noši. Se se ra gore motšhelo wa badudi o tla lebanwa ke motšhelo wa letseno la lefase ka moka (go sa akaretšwe ditokollo goba dikganano) gomme bao e sego badudi ba tla swanelwa ke letseno la motšhelo go tšwa go mothopo wa ka Afrika Borwa. Go hwetša tshedimošo enngwe ka ga tsenya tšhomong ya bao e sego badudi ba ka Afrika Borwa, ka kgopelo šupetša go [letlakala la wepsaete la Badudi](#).

Na ke mang modudi wa motšhelo?

Motho ka noši ke modudi bakeng sa morero wa motšhelo ka Afrika Borwa e kaba ka mokgwa wa bodudi goba ka go ba gona ka sebele. Kgopolo ya “modudi wa naga” ga e hlalose gabotse gomme phethagalo ya ge eba motho ke modudi wa naga bakeng sa morero wa motšhelo e swanetše go lebelelwa go ya ka kgetsi enngwe le enngwe. Mabaka a mmalwa a swanetše to šetšwa go dira phethagalo e bjalo. [Tsebišo ya Tlhathollo 3 \(Tlhagišo ya 2\): Modudi: Tlhaloso go ya ka motho wa tlhago – modudi wa naga](#) e fa lenaneo la mabaka ao a tla tšeelwago hloko go bapetša ge eba motho modudi bakeng sa morero wa motšhelo ka Afrika Borwa.

Motho ka noši e kaba modudi wa motšhelo ka mokgwa wa dula ka sebele. Go hwetša tshedimošo mabapi le se, šupetša go [Tsebišo ya Tlhathollo 4 \(Tlhagišo ya 5\): Modudi: Tlhaloso mabapi le motho wa tlhago – molekwana wa motho ka sebele](#).

Motho yo a tšewago bjale ka modudi wa naga ye nngwe ka kgethologo bakeng sa morero wa kontraka ya motšhelo ga a akaretšwe go tlhaloso ya “modudi”. Se se ra gore mola motho a ka khwalifaya go ba modudi ka fase ga molekwana wa modudi wa naga goba go ba gona ka sebele, motho yoo a ka se tšewe bjale ka modudi wa naga ya Afrika Borwa bakeng sa morero wa motšhelo ge eba motho yoo ke modudi wa naga ye nngwe ge a dira kgopelo ya kontraka ya motšhelo.

Na ke khuetšo efe ya phalalo ya tšhelete go modudi wa motšhelo?

Go hwetša tumelelo go tšwa go Panka ya Resefe ya Afrika Borwa go falala go tšwa go kamano ya ditšhelete ga go amane le bodudi bja motšhelo wa motho. Phalalo ya tšhelete ke tiragalo yeo e ka lekolwago go lemoga ge eba motho robile goba ga se a robe bodudi bja gagwe bja motšhelo. Bodudi bja motšhelo bja motho ga bo robege ka go itiriša ge a falala ka ditšhelete. Kamano ya sephetho e dula e le ge eba motho o roba goba ga a robe bodudi bja gagwe mo nageng.

Go roba bodudi bja motšhelo

Ge phegelelo ya ge eba modudi o roba bodudi bja motšhelo wa gagwe ke nyakišišo ya maleba yage eba motho yoo o fediša goba ga fediše go ba modudi wa naga ka Afrika Borwa. Motho yo e lego modudi go ya ka teko ya go ba gona ka sebele, o fediša goba modudi ge motho yoo a le ka sebele ka ntle ga Repabliki sebaka sa matšatši a 330 ka botlalo. Thekišo bakeng sa morero wa poelo ya motšhelo wa matlotlo e diragala ka nako yeo modudi a roba bodulo bja gagwe baja motšhelo. Motho a ka rekiša dithoto tša gagwe ka bophara, go sa akaretšwe dithoto tša go se šuthe tšeo di lego ka Afrika Borwa.

Tokollo ya ka fase ga karolo 10(1)(o)(ii) pele ga 1 Matšhe 2020

Tokollo ka fase ga karolo ya 10(1)(o)(ii) e šoma go modudi wa motšhelo wa ka Afrika Borwa yo e lego mošomi gomme a šoma ka ntle ga Afrika Borwa legatong la mongmošomo (MoAfrika-Borwa goba wa naga ya ka ntle) sebaka sa go feta matšatši a 183 ka botlalo go sebaka sefe goba sefe sa dikgwedi tše 12 le sebaka sa go tšwelapele sa go feta matšatši a 60 a go tlala ka ntle ga Afrika Borwa ka sebaka sa go swana sa dikgwedi tše 12. Tokollo ye ga e šome go bao e sego badudi. Ge e ba dinyakwa ka moka di a fihlelelwa, modudi o tla khwalifaya bakeng sa tokollo go karolo ka moka ya mogolo mabapi le ditirelo tšeo di dirilwego moše. Go hwetša tshedimošo enngwe ya ka fao tokollo e dirwago, ka kgopelo šupetša go [Tsebišo ya tlhathollo 16 \(Tlhagišo ya 2\): Tokollo go motšhelo wa letseno: Letseno la mošomo wa naga ya ka ntle.](#)

Tokollo ye, le ge go le bjale, ga e ame mogolo wo o hweditšwego ke motho go ditirelo tša ka ntle ga Afrika Borwa bakeng sa mongmošomo ka go sektara ya mmušo, goba go motho yo a swerego ofisi ya setšhaba yeo motho yoo a thwetšwego goba a sa tlogo go thwalwa ka fase ga Molao wa Palamente. Letseno leo le amogetšwego ke borakontraka bao ba itaolago ga le akaretšwe ka go sekoupu sa karolo 10(1)(o)(ii) ka ge letseno leo ba le amogelago le sa tšewe bjale ka mogolo.

Tokollo ka fase ga karolo 10(1)(o)(ii) go tloga ka la 1 Matšhe 2020

Badudi ba sa ntše ba kgopelwa go phethagatša dinyakwa tša matšatši a 183 le 60 ka botlalo go khwalifaya bakeng sa tokollo. Ntle le ge dinyakwa tša "matšatši" di fihleletšwe, ke fela R1.25 million ya mathomo ya letseno la motšhelo wa mošomo leo le hweditšwego ke modudi wa motšhelo leo le tla khwalifayago bakeng sa tokollo go tloga mengwageng ya tekolo ya go thoma goba ka morago ga 1 Matšhe 2020.

Letseno lefe goba lefe la mošomo wa naga ya ka ntle leo e hweditšwego la go feta R1.25 le tlo tšhelelwa ka Afrika Borwa, ka tirišo ya tafola ya motšhelo bakeng sa ngwaga woo wa kelo.

Na ke letseno lefe leo le akaretšwago?

Ditšhelete tšeo di latelago di wela ka gare ga sekoupu sa tokollo:

- mogolo;
- dikholego tša go tšhelelwa;
- tefelo ya llifi;
- mogolo;
- tefeloya go šoma diiri tša go fetiša;
- ponase;
- meneelo;
- khomišene;
- tefišo;
- tefelo ya kholego;
- putseletšo (go akaretša diputseletšo tša maeto, ditefelo tša ka pela le ditefelamorago);
- ditšhelete tšeo di gogilwego go tšwa go dipeakanyo tša dikabelo tša go thewa go mošomi ka kakaretšo;goba
- tšhelete yeo e amogetšwego ka lebaka la dipeeletšo tša dikabelo.

Na pedifatšo ya motšhelo e ka direga?

Ee ge, ge eba motho o gola letseno la mošomong la go feta R1.25 million gomme tumelelano ya pedifatšo ya motšhelo magareng ga Afrika Borwa le naga ya ka ntle, ge eba e gona, ga e fane ka tokelo ya motšhelo go nage e tee, bobedi bja dinaga di tla ba le tokelo ya go tšhelediša letseno. Karolo ya leseno la go feta R1.25 million e ka fetša e lefišitšwe motšhelo gabedi.

Ka kakaretšo, ka fase ga dipeelo ta tumelelano ya maleba ya pedifatšo ya motšhelo, ge mošomi a fana ka ditirelo ka nageng ya ka ntle sebaka sa go feta matšatši a 183, bobedi bja dinaga bo ipshina ka tokelo ya letseno la motšhelo. Naga ya mothoto e ipshina ka tokelo ya motšhelo wa letseno le naga ya bodudi, ka mokgwa wo Afrika Borwa, e tla fana ka kimollo ya pedifatšo ya motšhelo ka mokgwa wa khrediti ya motšhelo wa naga ya ka ntle go sebaka sa gore motšhelo o be o lefetšwe go bobedi bja dinaga, go ya ka dikgaoletšo.

Kimollo go tšwa go pedifatšo ya motšhelo?

Karolo 6quat ke molawana wa ka fase ga molao wa gae ka Afrika Borwa wa go kleima kimollo go tšwa go pedifatšo ya motšhelo fao palo yeo e amogetšwego bakeng sa ditirelo tšeo di dirilwego ka ntle ga Afrika Borwa di lebanwego ke motšhelo ka Afrika Borwa le ka go naga ya ka ntle. Khrediti e ka kleingwa ka tekolo ya pušetšo ya motšhelo wa letseno la motho ka noši, ge efela dinyakwa tše dingwe di fihleletšwe.

Mongmošomo ka kgetho ya gagwe, ka fase ga temana ya 10 ya Šetšulu ya Bone, a ka dira kgopelo ya taetšo go tšwa go SARS go hlokomedišiša bokgoni bja khrediti ya karolo 6quat kgwedi ka kgwedi go lekola sekoloto sa motšhelo sa mošomi. Se se ka dirwa ka kanele ya boikgafo ka SARS yeo e tlo hwetšagalago go setšhaba.

Lebelela tshedimošo go [Ditaetšo tša ka fase ga temana ya 10 Šetšulu ya Bone](#).